

OVERKLASSEN ER KLASSEKAMPENS VINDERE

– men i Jylland er der stadig håb

Anmeldelse af Knud Vilby

Lars Olsen, Niels Ploug, Lars Andersen, Sune Enevoldsen Sabiers, Jørgen Goul Andersen:
KLASSEKAMP FRA OVEN.
Den danske samfundsmode under pres.
Gyldendal.
200 sider. Kr 200,-.

Hver gang der offentliggøres en ny rapport om den voksende ulighed i Danmark, inkluderer omtalen normalt nogle bemærkninger om, at trods den voksende ulighed står det meget bedre til i Danmark end i de fleste andre vestlige lande. Og det er jo rigtigt. Og så måske alligevel ikke helt.

Lars Olsen har i en række bøger påvist, hvordan der er opstået en ny klassesdeling i Danmark. Men denne gang har han arbejdet sammen med en gruppe stærke forskere. Og de har fået kørt særlige dataanalyser hos Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Det betyder, at de både har kunnet nuancere og forstærke billedet af ulighed og klasser.

Billedet er ikke opmuntrende.

Et sidespring:

Engang i 1980'erne stødte jeg i Dar es Salaam i Tanzania ind i en kvindelig amerikansk salgschef hos Pepsi-Cola. Hun havde været adskillige år i Tanzania, og de første år i mere ideelle jobs. Da hun efter en skilsmisse tænkte over liv og fremtid, var hun taget tilbage til USA, men hun var kommet tilbage til mangelsamfundet Tanzania, som på det tidspunkt stod i sin alvorligste krise siden uafhængigheden.

Hvorfor: "Da jeg besøgte familien i USA", fortalte hun, "oplevede jeg hvordan det amerikanske samfund er totalt opdelt. Jeg kørte gennem sorte og asiatiske kvarterer. Det var alene noget man skulle igennem, hvis man var tvunget til det. Der var ingen kontakt overhovedet. Men i det her afrikanske mangelsamfund er man nødt til at have kontakt og samarbejde på mange planer. Man bytter fornødenheder. Men tvinges sammen. Det kan jeg trods alt meget bedre lide."

Måske romantiserede hun Tanzania. Måske havde hun andre grunde. Men hendes positive fremhæven af det tvungne afrikanske samvær i kontrast til den totale opdeling i det amerikanske samfund, gjorde et stort indtryk på mig. Derfor kan jeg huske det 30 år efter.

”Klassekamp fra oven” beskriver, at vi i Danmark er ved at få et samfund, der er lige så opdelt som det amerikanske. Med få kilometers mellemrum er der specielt i hovedstadsområdet og i og omkring Århus vidt forskellige livsvilkår. Der er kun få kilometer mellem de rigtigt rige og underklassen, men man har hver sit helt adskilte boligmiljø og hver sine skoler og andre institutioner.

Og udviklingen forstærkes hastigt mod yderligere polarisering. I de rige kvarterer bor stadig nogle pensionerede skolelærere, som engang havde råd til at bosætte sig netop der. Men netop i de rige kvarterer har prisudviklingen på fast ejendom været særligt dramatisk, så når de pensionerede lærere sælger, bliver det ikke til unge lærere men til dobbelt-akademikerfamilier, eller andre ny- eller gammelrige.

Det påvirker kvaliteten af skoler, og naturligvis de netværk blandt mennesker, der i samfundets top skaber yderligere fremgang for de rige, og i bunden tvinger de svageste sammen med andre og måske endnu svagere. Den så højt besungne sammenhængskraft forsvinder.

Og denne udvikling er formentlig langt mere dramatisk og alvorlig for samfundet, end udviklingen i Gini-koefficienten (det officielle økonomiske mål for ulighed) viser.

Det er en bog, der handler om, hvordan brobygningen mellem stærk og svag og mellem veluddannet og dårligt uddannet forsvinder. ”Storbyelitens kontakt til samfundets brede lag er svagere end før.... Det er nu 43 procent af hovedstadselitens børn, der går på skoler domineret af deres egen socialgruppe” (side 137).

Empirien på dette og andre områder er overvældende. Og beviserne for den økonomiske uligheds vækst er det også.

Hvis man sætter arbejderklassens disponible indkomst til 100. Så var overklassens i 1985 246, og underklassens 58. Men i 2012 endte indekset for overklassen på 443, og for underklassen på 61.

For formuerne er det tilsvarende billede. Stadig med arbejderklassen sat til 100, landede overklassen i 1985 på 884 (altså ca 9 gange så store formuer), mens underklassen var på 88. I 2012 lå overklassen på 1291, mens underklassen var faldet til 65.

Overklassen har i gennemsnit 4-5 gange så høje indkomster og næsten 13 gange så stor formue som arbejderklassen. Og måler man i forhold til underklassen, er udviklingen endnu mere dramatisk.

En af bogens styrker er, at den beskriver og dokumenterer de forskellige delinger i det danske samfund. Det oplagte er naturligvis de økonomiske, beskæftigelsesmæssige og boligmæssige.

Men vi får også en ny og spændende dokumentation af geografiske forskelle. Sagt lidt firkantet og forenklet: Jyderne har faktisk nogle styrker og energier, som sjællænderne mangler.

Det lyder som bekræftelsen af fordomme, men det er langt mere interessant.

Dels – og det er måske det vigtigste – handler det om, at i store dele af Jylland, er det stadig sådan, at bolig- og uddannelsesmiljøer er blandede med det resultat, at de stærke og uddannelsesrutinerede giver noget til de svagere. Klasserne trækker på hinanden til gavn for hele samfundet. Der er en positiv ”klassekammerateffekt”, sådan som der tidligere var det i langt flere områder i landet.

Der er derudover referencer til den vestjyske iværksætterkultur og nordjyske arbejderkultur, som – måske – er præget af en tradition for hårdere arbejde og større målrettethed. Det kan lyde lidt klicheagtigt. Men prøv at læs efter. Det er betydeligt mere end det.

Når specielt Vestsjælland ender som en del af røven af 4. division, er det knapt så enkelt at forklare hvorfor. Men måske har det netop noget med opdelingen at gøre. De, der har styrke til det, smutter ind til hovedstaden, mens dele af den underklasse, der ikke kan få pengene til at række i den store og dyre by, til gengæld søger ud hvor boligerne er billige og dårlige. Som vi har kendt det fra Lolland gennem flere år.

Bogen slutter med anbefalinger, blandt andet om bedre fordelingspolitik, og aktiv politisk indsats mod segregering af boligområder og skoler, og om bedre balance i uddannelsesinvesteringer så de ikke i urimeligt skævt omfang går til de boglige og akademiske uddannelser.